

MONADA URUI

CASA BERNARDEI ALBA de Federico Garcia Lorca ● **TEATRUL NAȚIONAL DIN BUCUREȘTI** ● Data reprezentației: 19 aprilie 1994 ● Regia: Felix Alexa ● Scenografia: Irina Solomon, Dragoș Buhagiar ● Muzica: Dorina Crișan Rusu ● Distribuția: Florina Cercel (Bernarda), Silvia Năstase (Maria Josefa), Carmen Ionescu (Angustias), Ecaterina Nazare (Magdalena), Iuliana Moise, Tatiana Constantin (Amelia), Liliana Hodoroșgea, Maia Morgenstern (Martirio), Cecilia Bărbora (Adela), Ileana Stana Ionescu (La Poncia), Cristina Deleanu (Servitoarea), Ileana Iordache (Prudencia), Didona Popescu (Prima femeie), Catița Ispas (A doua femeie), Aristița Diamandi (A treia femeie), Mihaela Dumitru (Fata).

În incinta sălii Atelier, spațiul de joc în semicerc amintește de acele **corrales** unde, cândva, trupele de teatru își desfășurau reprezentațiile. În locul gongului, răsună clopote de biserică. Din vecinătate, unde viața mai păstrează aparențele normalității, încă vin semnale sonore care tulbură existența rutinieră: cântecul celor ce se întorc de la muncă sau rumoarea gloatei care lapidează o ființă vinovată de un păcat relativ. Sunt ecouri ce reverberază diferit în sufletele claustrate în mod arbitrar. Acest perimetru restrâns pare a fi devenit o monadă generatoare de răutate, invidie atroce, meschinărie, violență, minciună, ură. Din cauza absenței bărbaților, îndepărtați de soartă, dar și de un orgoliu exacerb, familia aceasta formată numai din femei și-a viciat definitiv relațiile, agonizând în stări tensionate și perverse. Încă tânără, Bernarda (Florina Cercel) se rezumă la voluptăți gustative (vezi savurarea mierii), concentrându-și elanurile energetice nu în trăirea propriei vieți, ci în biciuirea celor din jur. Pornirile dictatoriale și le întreține cu bună-știință printr-un obscur exercițiu, raportul tandru cu jilțul figurând autoritatea absolută. Mama ei (Silvia Năstase), deși a pășit granița nebuniei, nu și-a încheiat ciclul aspirațiilor și continuă să viseze la împlinirea deplină într-o căsătorie oficiată pe malul mării. Mariajul le obsedează pe toate cele cinci fiice, aflate într-o competiție pe cât de stranie, pe atât de absurdă, mai ales că se va dovedi perpetuă, pentru că doliul e mereu înnoit, iar interdicțiile devin tot mai drastice. Sora cea vitregă (Carmen Ionescu), invidiată pentru că e favorizată de moștenire, nu se deosebește prea mult de celelalte, toate fiind atinse de o îmbătrânire prematură: și cărcotașa Magdalena (Ecaterina Nazare), și nevrotica Amelia (Iuliana Moise), și predestinată la suferință Martirio (Liliana Hodoroșgea). Doar mezina Adela (Cecilia Bărbora) mai păstrează speranța într-un gest real și eficient, care să-i dea posibilitatea de a evada din acest univers maladiv. Provocarea iubirii nu-i va reuși, sinuciderea în schimb o va elibera

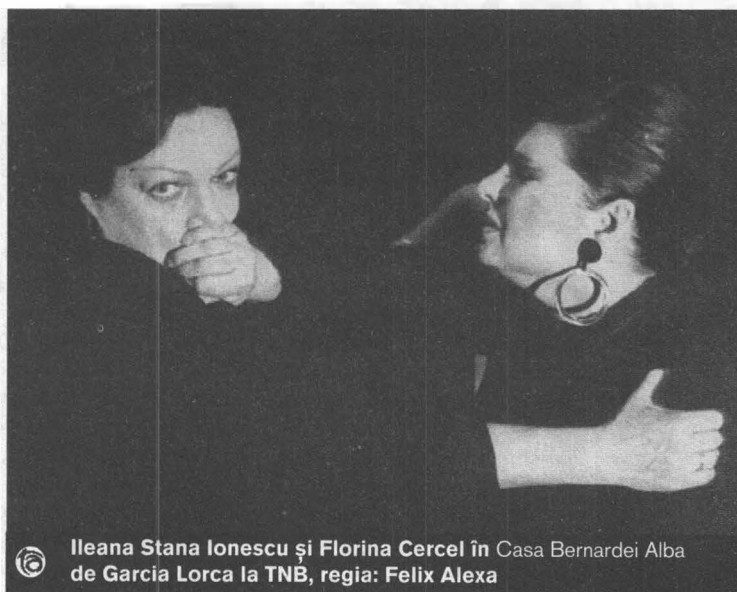
definitiv de orice tentație mai mult sau mai puțin erotică.

Închistarea convențiilor sociale favorizează perversitatea tradiției, redusă la o simplă stupiditate acceptată tacit: de servitoarea docilă (Cristina Deleanu), de menajera șantajată cu trecutul ei pătat (Ileana Stana Ionescu), de vizitatoarea al cărei nume spune tot, Prudencia (Ileana Iordache), și chiar de întreaga comunitate îndoliată ce ocupă scena la prima înmormântare, urmând să apară din nou și din nou, de câte ori va fi nevoie să-și facă simțită prezența macabră. Se sugerează astfel implacabilul destin al unei umanități ce se autocondamnă la extincție atunci când își impune abuziv reguli aberante care-i anulează însăși rațiunea de a fi.

La data premierei, în 1936, această ultimă piesă a lui Federico Garcia Lorca era apreciată pentru extraordinara capacitate de a transfigura un banal fapt divers în exponențiala dramă a unei țări măcinate de războiul civil. În timp, alegoria tiraniei interdicțiilor și-a modelat coordonatele specifice pasionalității hispanice ardente în funcție de condițiile frustrărilor: tot mai frecvente, tot mai acute, decantând din realismul constatărilor poezia muzicală a simbolurilor, reconfirmând modernitatea autorului. Cândva avangardist, asimilat apoi clasicilor teatrului spaniol, a căror operă o continuă, dar în mod iconoclast, Lorca nuanțează și pentru contemporaneitate premisele fatalității, căreia i se refuză noblețea tragicului pur. Fiindcă tragicul apare degradat, provocat fiind nu de o instanță superioară, ci de însăși absurditatea naturii umane, vinovată de propria degenerescență.

Scriind despre Spania, Lorca atrăgea atenția că „este singura țară unde moartea a

devenit spectacol național și unde moartea anunță cu trompeta sosirea primăverii”. Paradoxul acestor contradicții existențiale și-a propus să-l evidențieze această montare, concentrând traducerea lui Cicerone Theodorescu și limitând cadrul scenografic la minimum: o podea translucidă, o masă și câteva scaune cu spătar înalt, uși laterale de la ale căror geamuri se poate spiona, apoi siluetele austere în veșminte cernite, de sub care se ivește lenjeria de un alb insidios. Un univers cromatic în care albastrul jilțurilor este o provocare, evocând virilitatea absentă, iar verdele sfidător al grăului încolțit sau al rochiei răzvrătite pare însuși strigătul senzualității refulate în acest mediu arid, unde cu acribie picură acorduri muzicale și unde un strop de apă stârnește fiori metafizici.

Ileana Stana Ionescu și Florina Cercel în Casa Bernardei Alba de Garcia Lorca la TNB, regia: Felix Alexa

Motivându-și opțiunea, Felix Alexa își autodefinește în fond viziunea, pentru că lapidarul „gând” regizoral este confirmat de spectacol: „Din perspectiva acestui sfârșit de mileniu, **Casa Bernardei Alba** devine o radiografie a umanității în descompunere, o lume în conflict cu ea însăși. Drama socială propriu-zisă este neinteresantă în raport cu tumultul interior, generat de tensiuni ajunse la extreme, de frustrări erotice – o colcăială nesfârșită a umanului. Pentru mine, piesa nu vorbește despre dragoste, nici despre conflictul dintre o mamă severă și fiicele sale, ci despre moarte. Despre moartea lentă, cu spasme și răbufniri de vitalitate, moartea a reacțiilor, moartea încetă și chinuită care înseamnă, de fapt, viață”.

IRINA COROIU